

FILIP POTREBICA, POVIJEST VINOGRADARSTVA I PODRUMARSTVA
U POŽEŠKOJ KOTLINI

Kutjevo 1982, 197.

Ova se knjiga pojavila potkraj 1983. u čast »750-obljetnice postojanja podruma u Kutjevu« (1232—1982). Dobro je što je izdavač, Poljoprivredno-prehrambeni kombinat — OOUR Vinogradarstvo i vinarstvo Kutjevo, nastojao da se dade cjeloviti povijesni pregled ove grane u Požeškoj kotlini, a još je bolje što je taj zadatak povjeren domaćem profesionalnom historičaru dr Filipu Potrebici, koji je već napisao brojne radove s područja zavičajne povijesti.

U radu su mu znatno pomogli recenzenti prof. dr Igor Karaman, naš istaknuti ekonomski povjesničar i prof. dr Marijan Strbašić, također Požežanin, a sada suradnik Poljoprivrednog fakulteta i sekretar za poljoprivredu SR Hrvatske. Osim spomenutih u izdavačkom su odboru bili najistaknutiji vinarsko-podrumarski stručnjaci toga kraja s izdavačem Ivanom Jambrovićem na čelu.

Iz predgovora izdavača i uvoda koji daje autor doznajemo da ovaj rad ima pionirski značaj i »naučno-popularnu namjenu po načinu obrade i prezentiranju tematike« (str. 7), odnosno da ne »postoji djelo koje u cijelosti obuhvaća razvoj ove gospodarske grane«, i da je istraživanje bilo »vremenski ograničeno«, pa su zbog toga neka pitanja samo otvorena, neka naznačena, a sve to će vjerojatno »inicirati nove istraživačke napore« (str. 9).

Treba istaknuti da hrvatska historiografija oskudijeva radovima s područja gospodarske povijesti. To se poglavito odnosi na Slavoniju gdje osim priloga J. Bösendorfera, S. Gavrilovića i I. Karamana gotovo i nema značajnijih dostignuća. Zbog toga svaki novi rad predstavlja znatan korak naprijed, pa i onda ako se radi više o skupljanju, sistematiziranju i preglednom izlaganju, a manje o otkrivanju i znanstvenom interpretiranju novih, dosad nepoznatih činjenica.

O vinogradarstvu i podrumarstvu Požeštine napisano je nekoliko manjih radova, ali su bili rasuti u novinama, spomenicama, prigodnim publikacijama. Osim toga bili su to uglavnom praktično-deskriptivni članci bez veće vrijednosti za povjesničare. Izdvojiti se donekle mogu prilozi Milana i Zdenka Turkovića, bivših vlasnika kutjevačkog dobra i podaci Julija Kempfa, koji se u sklopu općeg gospodarskog razvoja Požege dotiče ponegdje i vinogradarstva.

Autor je knjigu podijelio u pet temeljnih cjelina. U prvoj je obradio vinogradarstvo i podrumarstvo od prvih početaka do 18. stoljeća (13—24), u drugoj do ukidanja feudalnih odnosa 1848. godine (25—48), u trećoj do oslobođenja 1945. godine (49—84), u četvrtoj suvremeno vinogradarstvo poslije 1945. godine (85—120) i u petoj samo kutjevačko vinogradarstvo i podrumarstvo u istom razdoblju (121—164). Na kraju je odlomak o istaknutim vinogradarima (Stj. Koydl, Z. Turković i I. Jambrović), zatim zaključak, opširne bilješke i popis upotrijebljenih izvora i literature. Iz navedenoga se vidi da je težište na najnovijem razvoju, dok su ranija razdoblja obrađena uglavnom u pregledu i na temelju postojeće literature, osobito radova J. Adamčeka, J. Buturca, J. Kempfa, S. Gavrilovića, I. Karamana i dr.

Možemo zaključiti da je Potrebrica za ranija razdoblja dao sustavan pregled povijesti vinogradarstva i podrumarstva u Požeškoj kotlini, a za posljednjih stotinjak godina i poglavito za doba poslije 1945. donio originalan tekst koji se temelji na istraživanju dosad nepoznatih izvornih materijala iz požeškog i drugih arhiva, te dokumentacije pojedinih društava i radnih organizacija, osobito PPK Kutjevo. Uz povijesni dio na kraju (tridesetak stranica) govori se o sadašnjem stanju vinarstva i podrumarstva u Kutjevu, o organizaciji pogona, plasmana vina, njegovoj kvaliteti, porijeklu i brojnim odličjima, koja su polučila »zlatna vina iz Zlatne doline«.

Rekosmo kako je dobro da je izdavač umjesto novinara ili nestručnjaka, kako se to obično radi, za ovaj posao angažirao historičara po struci, jer smo tako dobili ne samo monografiju jednog kombinata ili jednog mjesta, nego povijesni pregled uvjeta, načina i mogućnosti vinarsko-voćarske proizvodnje, uklopljene u opće agrarno-političke tokove pojedinih razdoblja. To je pregled razvoja crkvenih, vlastelinskih, gradskih i društvenih imanja na ovom području, ali i nastojanja grada Požege i dobra Kutjevo da prednjači u modernizaciji proizvodnje i da se s tim ističe u kulturnim nastojanjima vezanim uz rezultate proizvodnje. Nije stoga slučajno da su se i najistaknutije ličnosti pojedinih razdoblja vezale uz gospodarski i kulturni napredak, ovoga kraja, Slavonije pa i Hrvatske. Zato u predgovoru izdavač piše: »Kutjevčani su ponosni na svoj podrum, koji nije za njih samo mjesto gdje se njeguju vina, nego mnogo više, izvor njihova življenja i okupljanja. To je danas povijesni spomenik koji živi punim životom. Kutjevački podrum bio je u prošlosti kao što je i danas izvor napretka u poljoprivrednoj proizvodnji i društvenom životu« (str. 7).

Na kraju treba dodati da je tekst popraćen s oko 400 bilježaka, ilustriran brojni povijesnim i suvremenim slikama, crtežima, fotografijama i kartom. Knjiga je lijepo opremljena i uređena.

Dragutin Pavličević

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU — INSTITUT ZA HRVATSKU POVIJEST

INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

RADOVI

VOL. 17

Z A G R E B

1984.

Izdavač: Sveučilište u Zagrebu — Centar za povijesne znanosti
Odjel za hrvatsku povijest

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATIČKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Centar za povijesne znanosti — Odjel za hrvatsku povijest,
Zagreb, Krčka 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Cijena ovog broja iznosi 600 din.

Izdavanje časopisa sufinancira Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH-VII.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske br. 6859,1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođeni su plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informiranje SRH pod br. UP-547,2 — 84 — 1984

RADOVI 17

Za izdavača
Prof. dr *Josip Adamček*

Lektor
Ivan Tolj

Korektor
Ivan Tolj

Tehnički urednik
Franjo Čuješ

SURADNICI U OVOM BROJU

ANDRIĆ mr Jasna, Filozofski fakultet, Zagreb
ANTIĆ dr Ljubomir, Centar za istraživanje migracija Krčka 1, Zagreb
ANTOLJAK dr Stjepan, Zajčeva 31, Zagreb
BERTOSA dr Miroslav, Karličeva 12, Pula
BOBAN mr Branka, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
BUDAK mr Neven, Filozofski fakultet, Zagreb
GOLDSTEIN Ivo, Filozofski fakultet, Zagreb
JURIĆ Radomir, Arheološki muzej, Zadar
JURIŠIĆ Ivan, Rakusina 12, Zagreb
LUCIĆ dr Josip, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
MIJATOVIĆ Anđelko, Palmira Togliatija 12, Susedgrad, Zagreb
MIROŠEVIĆ mr Franko, Zavod za prosvjetno-pedagošku službu SHH, Zagreb
OČAK dr Ivan, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
PAVLIČEVIĆ dr Dragutin, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
POPOVIĆ mr Štefanija, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
RAUKAR dr Tomislav, Filozofski fakultet, Zagreb
STANČIĆ dr Nikša, Filozofski fakultet, Zagreb
STRČIĆ dr Mirjana, Kumičićeva 42, Rijeka
SZABO dr Agneza, Muzej grada Zagreba
VRANJEŠ-SOLJAN mr Božena, Centar za povijesne znanosti, Zagreb
ZORIĆ Damir, Salopekova 18, Zagreb